

ORUCUN SEVABINI AZALTAN BEŞ GÜNAH*

Eüzü bi'llâhi mine's-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Alâ külli hâlin ve fi külli hîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü âlâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn... Muhammedini'l-mustafâ... Ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû biihsânin zevi's-sıdkı ve'l- vefâ... Emmâ ba'd:

a. Orucun Sevabı

İslâm'ın beş direğinden birisi olan orucun, Allah indinde kıymeti çok büyüktür. Bütün ibadetler, sırf Allah rızası için yapılır. Hepsi, Allah'adır ibadetlerin. Ama, oruç hakkında Peygamber Efendimiz SAS'in bize bildirdiğine göre, Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor ki:¹

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

¹ Buhârî, *Sahîh*, c.VI, s.2723, no:7054; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.806, no:1151; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.136, no:764; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.393, no:9101; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.45, no:1235; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.232, no:8492; İbn-i Amr eş-Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.III, s.269; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.235, no:7898; Taberânî, *Müsnedü's- Şâmiyyîn*, c.IV, s.279, no:3285; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.164, no:2675; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.379, no:7723; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.288, no:921; Tahavî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.VI, s.476, no:2507; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.5, no:8986; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.269, no:541; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.174, no:1120; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.273; İbn-i Hibbân, *Tabakâtü'l-Muhaddisîn*, c.III, s.66, no:254; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXIII, s.219; Ukaylî, *Duafâ*, c.III, s.99; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.404; Dâra Kutnî, *İlel*, c.X, s.162, no: 1955; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XI, s.371; Ebû Hüreyre RA'dan.

الصَّوْمُ لِي وَأَنَا أَجْزَى بِهِ

(خ.م.ت.حم.عن أبي هريرة)

(*Es-savmü lî, ve ene eczî bihî*) “Oruç, benim içindir; onun mükâfatını ben vereceğim!”

Namaz da onun için, hac da onun için, zekât ta onun rızası için veriliyor ama, buna rağmen, “Oruç benim içindir, mükâfatını ben vereceğim!” buyuruyor.

Müslim, *Sahîh*, c.II, s.806, no:1151; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.162, no:2213; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.40, no:11377; Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.VIII, s.232, no:8492; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.II, s.286, no:1005; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.IV, s.273, no:8117; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.II, s.90, no:2523; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.164, no:2677; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.288, no:921; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.5, no:8986; Ebû Saîd el-Hudrî RA’dan.

Neseî, *Sünen*, c.IV, s.159, no:2211; Bezzâr, *Müsned*, c.III, s.129, no:915; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.II, s.90, no:2521; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.IV, s.349; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.III, s.177, no:4478; Hz. Ali RA’dan.

Neseî, *Sünen*, c.IV, s.161, no:2212; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.446, no:4256; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.X, s.98, no:10076; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.II, s.90, no:2522; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VII, s.213, no:3691; Dâra Kutnî, *İlel*, c.V, s.316, no:907; Abdullah ibn-i Mes’ud RA’dan.

Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.XXII, s.59, 141; Taberânî, *Müsnedü’ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.309, no:3391; Vâsile ibn-i Eska’ RA’dan.

İbn-i Esîr, *Üsdü’l-Gâbe*, c.I, s.1254; Ebû Meysere RA’dan.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.I, s.404; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

Mecmaü’z-Zevâid, c.III, s.416, no:5071-5080; *Kenzü’l-Ummâl*, c.VIII, s.710, no:23576-23629 ve 24271-24290.

- Allahu a'lem, her hadis-i şerifin nice incelikleri, esrarı, anlaşılmaz tarafları, hikmetleri vardır. Şuradan çok kesin olarak çıkartacağımız sonuç şu ki, Allah orucu seviyor. Oruç kıymetli bir ibadet. Oruç başka şeye benzemez. Çünkü; bir fedakârlık var ortada, gayet aşikâr. Hani, insan namaz kılar ama şuursuz kılar; yani, jimnastik yapıyormuş gibi kılabilir. Oturur, kalkar, eğilir, başını döndürür filân... Ama, oruçta bir fedakârlık, kendisini tutma var.

Zaten, İslâm dininin ibadetleri ve emirleri; ahkâmı incelenirse, görülüyor ki iki esaslı duyguya dayanıyor müslümanın ibadeti: Biri nimetlere şükür, diğeri ise musibetlere sabır... Yani, bir müslüman nasıl iyi bir kulluk yapacak? Nasıl iyi bir kul olacak? Nasıl Allah'ın sevgili kulu olacak? İki şekilde: Bir şükür ile, bir sabır ile...

Şükür ne zaman olur? Şükür, nimet olduğu zaman olur. Nimet her zaman üzerimizde var, ama bu nimeti kimse düşünmüyor. Sıhhati var adamın; hastahanelik hasta değil, kör, topal değil; ağrısı, sızısı yok. Ama, bunun bir nimet olduğunun farkında değil. Hastahaneye bir gitse anlayacak. Hasta insanları görse anlayacak nimet olduğunu... Sofrasında akşamüstü çeşit çeşit nimetler, yiyecekler, içecekler var. Ama o da, onun bir nimet olduğunun farkında değil.

Irak'ta harp oluyor, halen devam ediyor. (Mart, 1991) Acaba, oradaki insanlar, şu bizim yediğimiz şeylerden kaç tanesini görüyorlar? Aylardır; yıllardır, meyvalardan, tavuklardan, etlerden, sebzelerden, meşrubattan kaç tanesini gördüler?

Bunun nimet olduğunun, farkında değil insan. Sofrasında bir şeyler var işte; bir insan kendisinin nail olduğu, mazhar olduğu bir güzelliği sezebiliyor mu? Seziyor. Tamam! Bunun, başka insanlara verilmemiş olduğu halde, kendisine verilmesinin, bir

ikram olduğunu, Allah'ın bir lütfu olduğunu anlayabiliyor mu?

Anlayabiliyorsa, işte o güzel bir kulluk. Şükür duygusu buna dayanıyor:

“—Yâ Rabbi, çok şükür. Senin nice kulların var dünya üzerinde, Sen onlardan bana nasip etmişsin bu nimeti... Çok şükür yâ Rabbi, çeşit çeşit nimetler var.”

b. İslâm Nimeti

Bir insanın kendisine ikram edilmiş olan, sahip olduğu nimetler içinde en başta geleni, İslâm nimetidir, iman nimetidir.

“—Allah Allah! İman da bir nimet mi?”

Evet. İnançlı olmak, Allah'ın sevdiği kul olmak, Allah'ın sevdiği dinde olmak, bu nimetlerin en büyüğü.

Adam çobanmış bir kabilede, Peygamber Efendimizin zamanına yetişmiş. Medine'ye gelmiş. Bakmış Medine tenhâ... Allah Allah, kimse yok.

“—Bu insanlar nerede?”

“—Uhud'a savaşa gitti.” demişler.

“—Benim inandığım Rasûlüllah savaş ediyorsa,

benim burada durmam doğru olmaz! Benim de onların yardımına koşmam lâzım!” demiş, dosdoğru Uhud’a gitmiş.

Çoban, kabilesinden Peygamber Efendimiz’i ziyarete geliyor; ihtiyacı olduğunu, sıkıntısı olduğunu anlıyor, Uhud’a gidiyor. Orada harbin içine girmiş. Mücadelenin en kızgın olduğu zamanda varmış oraya, arslanlar gibi çarpışmış. Rasûlüllah’ın etrafında pervaneler gibi dönmüş, kâfirler hücum ettikçe, o da kâfirleri dağıtmış, perişan etmiş... Rasûlüllah’ın duasını kazanmış, rızasını kazanmış, şehid olmuş.

“—Allah Allah! Adam müslümanmış, sonra Medine’ye gelmiş. Ondan sonra da ölmüş, kabilesine dönememiş. Nimet bunun neresinde?”

Sen şimdi anlayamazsın bunu... Ama ahiret nimetini, cenneti kazanıyor; hesapsız, sorgusuz sualsiz, Allah’ın ebedî saadet yurdu olan cennetine girecek. Peygamber Efendimizin sevdiği bir ümmeti olarak, cennete girecek. Demek ki, bu dünya hayatı kıymetli değilmiş. Bu dünya hayatında insanın çeşitli sıkıntıları olabilirmiş. Mühim olan, ahiret hayatını, cenneti kaybetmemek, cehenneme düşmemek, cayır cayır ateşlere yanmamak. Onun için, nimetlerin en büyüğu İslâm nimetidir. İnsan, müslüman olduktan sonra, isterse ömrü zindanda geçsin. Geçebilir. İmam Serahsî fıkıh âlimlerinin en büyüklerinden; imam ünvanını almış! Yani fıkıh ilminin önderlerinden. Zamanın hükümdarıyla arası bozulmuş, hapse atılmış, yıllarca hapiste kalmış. Ve, otuz ciltlik *el-Mebsût* isimli kitabını, hapishanenin penceresinden, pencereye gelen

talebelerine, aşağıdan anlata anlata yazdırmış. Gözleri kör olmuş hapsedilmekten. Ama, pencere yukarıda, talebeleri oraya gelirler; “Aziz hocamız, buyur anlat!” derlermiş, o da, aşağıdan, anlatırmış! Otuz ciltlik eser yazmış. İmkân yok elinde, ama hafıza ne hafıza; ilim ne ilim! Kuvvet, ne kuvvet. Hapiste olabilir, yaralı, şehid, yoksul olabilir; zulme uğrayabilir, sıkıntı çekebilir. Çeker ama ahirette saadet olunca, ziyanı yok. Peygamber SAS Efendimiz diyor ki:²

² Muhtelif lafızlarla: İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.30, no:4013; Bu-hârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.179, no:510; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.99, no:119; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.312, no:1045; Taberî, *Tehzîbü'l-Âsâr*, c.V, s.460, no:2476; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.142, no:9774; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.372, no:6325; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.417, no:2322; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.172, no:1481; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.160, no:2900; Hâkim, *Müstedrek*, c.III, s.386, no:5463; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.412, no:2783; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.143, no:830; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.352, no:7481; Begavî, *Şerhü'sSünneh*, c.III, s.26; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.205, no:1159; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.29, no:215; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.78, no:146; Tahavî, *Müşkilü'l- Âsâr*, c.V, s.189, no:1832; Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.369, no:27124; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.448, no:8231; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXIV, s.244, no:626; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.142, no:9776; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.352, no:7482;

İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.V, s.259, no:2413; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.212, no:808; Ebû Ubeyde ibn-i Huzeyfe, halası Fatıma bint-i Yemân RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.III, s.12, no:3740; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.326, no:6778- 6784; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.130, no:371; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.IV, s.420, no:3468-3473.

أَشَدُّ الْبَلَاءِ عَلَى الْأَنْبِيَاءِ

(Eşeddü'l-belâyâ ale'l-enbiyâ) “En şiddetli belâlar, musibetler, imtihanlar peygamberlere gelmiştir.”

Belaların, musibetlerin, sıkıntıların, üzüntülerin en büyükleri peygamberlere; ondan sonra, Allah'ın sevgili kulları olan evliyâsına, ondan sonra öteki insanlara derecesine göre gelir.”

En büyük nimet, İslâm nimeti... Ondan sonraki nimet, sıhhat nimeti. Sıhhati var; parası olmasa bile, çalışır, para edinir, o günkü rızkını kazanır; oturur, çoluk çocuğuyla mutlu yer! Bir köşede bir kulübe yapar, biraz şehirden uzak olur ama yaşar gene... Yeter ki sıhhati olsun, amansız bir hastalığa tutulmasın.

Koca Kanûnî Süleyman bile şiir yazmış:

*Halk içinde muteber bir nesne yok devlet gibi;
Olmaya devlet cihanda, bir nefes sıhhat gibi...*

Sıhhat çok büyük bir mutluluk; o da bir nimet.

Demek ki, bizim farkına varmadığımız nimetler var. Nimetlerin içinde yüzüyoruz, farkında değiliz. Müslümanız, üstümüze rahmet yağıyor, sevaplara gark oluyoruz, ahirette büyük mükâfatlara ereceğiz, imanımızdan dolayı. Kâfire bu yok. İmandan dolayı bize var! El-hamdü lillâh. İslâm bize büyük kazanç getiriyor, manevî ecir kazandırıyor, büyük bir nimet.

Sıhhat, büyük nimet; Evlat, çoluk çocuğu olması; kazancı, evi olması; sofrasının bol olması, gözünün görmesi, kulağının işitmesi,

elinin tutması büyük nimet. Camiye geliyor el-hamdü lillâh, ibadetini yapıyor.

Nimetlerin çeşitleri var. Bunların karşısında da insanın ibadetini, taatini yapması, Allah'a şükretmesi gerekiyor. Yani, nimetleri anlayacak. “Ya Rabbi şükür, teşekkür ederim!” diyecek. “Ya Rabbi! Bunu sen gönderdin, biliyorum, bu nimet senden...” diyecek, şükredecek. İslâm'ın yarısı, ibadetin yarısı şükürdür. Nimetleri düşüneceksin, anlayacaksın, şükredeceksin.

c. Sabrın Karşılığı

İbadetlerin yarısı da sabırdır. Namaz kılmak, sabahleyin uykuyu bölüp kalkmak, oruç tutmak var. Bütün gün aç duracaksın, elin ayağın titreyecek, halsiz kalacaksın, benzin sararacak, solacak, konuşmağa tâkatin kalmayacak... Sabır. Hacca para vereceksin, seyahatlere gideceksin, sıcaqlarda sıkıntı çekeceksin, kalabalıkta itileceksin kakılacaksın; sabır... Cihad, sabır... Çeşitli şekillerde sabır, sabır, sabır... Demek ki, kulluğun yansı şükürdeymiş, yansı sabırdaymış. İşte, bu sabır ibadetlerinden biri olan orucun da mükâfatı çok fazla, çok büyük oluyor. Bu işe Allah CC ne kadar mükâfat vereceğini bildirmiyor. Bazı şeylerin mükâfatı bellidir. Şu işi yaparsan, şu kadar sevap kazanırsın. Meselâ, hangi iş? Birisine bir iyilik yaptın mı on misli mükâfat alıyorsun:³

³ Buhârî, *Sahîh*, c.II, s.670, *Savm* 36/2, no:1795; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.148, no:343; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.525, no:1638; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.234, no:7194; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.419, no:1046; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.290, no:950; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.353, no:5947; Dârimî,

الْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا

(خ. د. ه. حم. عن أبي هريرة؛ خ. م. ن. حب. عن ابن عمرو)

(*El-hasenetü bi-aşri emsâlihâ*) “Yapılan iyiliğin mükâfatı en aşağı on mislidir.” Annene, babana bir hayır, bir iyilik yaptın mı; anneye, babaya yaptığın için yedi yüz misli sevap alıyorsun. Ama orucun sevabı? Onu, Allah bilir! Yetmiş değil, yedi yüz değil, çok daha fazla... Ayet-i kerimede de bu bildirilmiş:

Sünen, c.V, s.148, no:21353; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.130, no:1762; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.164, no:2676; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.399, no:7973; İbn-i Asâkir, *Mu’cem*, c.I, s.325, no:665; İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.III, s.345; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.VI, s.273; Ebû Hüreyre RA’dan.

Buhârî, *Sahîh*, c.II, s.697, *Savm* 36/55, no:1875; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.812, *Savm* 13/39, no:1159; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.210, no:2391; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.64, no:352; Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.IV, s.156, no:3859; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.II, s.128, no:2700; Taberânî, *Müsnedü’ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.172, no:3032; İbn-i Asâkir, *Mu’cem*, c.I, s.380, no:773; Abdullah ibn-i Amr RA’dan.

Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.24, *İman* 2/30, no:41; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.419, no:1046; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.297, no:957; Ebû Saîd el-Hudrî RA’dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.175, no:2910; Abdullah ibn-i Mes’ud RA’dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.195, no:1690; Hâkim, *Müstedrek*, c.III, s.297, no:5153; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.405, no:2763; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.31, no:227; Ebû Ubeyde ibni’l-Cerrah RA’dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.148, no:21353; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.269, no:7605; İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.V, s.265; Ebû Zerri’l-Gıfârî RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl c.I, s.69, no:265; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.II, s.319, no:1359-1362.

إِنَّمَا يُوفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ

(الزمر: ١٠)

(*Innemâ yüveffe's-sâbirûne ecrahüm bi-gayri hisâb*) “Sabredenlerin mükâfatı hesâba gelmeyecek şekilde, fazla miktarda verilecek.” (Zümer, 39/10) buyrulmuş.

d. İbadetin Kapısı

Peygamber Efendimiz bir hadis-i şerifinde buyurmuş ki:⁴

إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ بَابًا وَبَابُ الْعِبَادَةِ الصِّيَامُ

(هناد عن ضمرة بن حبيب مرسل)

RE. 128/9 (*Inne li-küllü şey'in bâben*) “Her şeyin bir kapısı vardır, (ve *bâbü'l-ibâdeti's-sıyâmi*) ibadetin kapısı da oruçtur.”

Her şeyin bir kapısı vardır, oraya kapısından girersin. Caminin, sarayın, müzenin, bahçenin kapısı vardır; kapısından girilir içine. İbadetin de bir kapısı vardır. Allah’a güzel kulluk edecekse bir insan, bunun da bir yolu, yöntemi var, bir kapısı var! Nedir? Oruç...

20 Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.500, no:1423; Hünnâd, *Zühd*, c.II, s.358, no:679; Kudât, *Müsnedü's-Şihâb*, c.II, s.128, no:1032; Damre ibn-i Hubeyb Rh.A'ten.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.330, no:4992; İbn-i Hacer, *Metâlib-i Âliye*, c.III, s.320, no:1049; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.713, no:23586; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.IX, s.164, no:8150.

Oruç kapısından giriliyor yani. Kendisini tutmak, perhiz yapmak, yememek, içmemek, sabretmek, iradesine hakim olmak suretiyle ibadet yoluna, yörüngesine girer insan... Allah'ın iyi bir kulu o zaman olur. Kapı bu, oruç kapısı...

Onun için, bütün kıymetli ibadetlerle oruç yan yanadır. Evliyâullahın ilerlemesi, Allah'ın sevgili kulu olması, çok oruç tutmasından dolayıdır. O oruçların bereketi... Neden? Oruç tuttuğu zaman, insanın içindeki nefsi ıslah oluyor.

“—Nasıl ıslah oluyor? İslah olmazdı bu kepaze, bu arslan yerinde durmazdı, saldırırdı sağa sola, sataşırdı ama nasıl ıslah oluyor?”

Benzini kalmayınca araba gider mi? Benzini kalmadığı zaman araba duruyor. Benzini kalmadığı için, çocuk yaramazlık yapmıyor, adam günah yapmıyor, fitneye fesada tâkati olmuyor. Nefis bir şey isteyemiyor, kışkırtamıyor da... Kışkırtsa bile, adamın kalkacak hali olmuyor.

“—Ben Allah'ın sevgili kulu olacağım!”

Kulluğun kapısı ne? Oruç. Oruçtan girersin ilerlersin. Onun için insan Ramazan'ın başında rütbesiz asker olarak girer, Ramazan'ın sonunda mareşal olup çıkıp gidebilir. Evliyâ olup, çıkıp gidebilir. Neden? Oruç kapısından ibadet yoluna, ibadet sarayına girdi.

Nefsine, gözüne, kulağına hâkim olacak; günahlardan korunacak. Ondan sonra, Allah ona perdeleri açacak, gönül gözünü açacak, nice manevî lezzetleri tadacak; Allah'ın sevgili kulu olup devam edip gidebilecek.

e. Orucun Sevabını Kaçırtan Şeyler

Orucun başından beri size söylediğim bir tarafı var: Onun üzerinde durmak istiyorum. Oruç, ibadetin kapısıdır, sermaye dir, faydalıdır, sevaplıdır ama oruçlarımızın nasıl olması lâzım? Kusurları nedir? Orucun kabul olmama sebebi nedir? Bunu bilmek gerekiyor. İmam Gazalî'nin İhyâ kitabından şöyle okuyoruz buyurmuş ki, Peygamber Efendimiz...

Beş şey vardır ki, bunu yaptığı zaman sanki oruçlu insan orucunu bozmuş gibi olur. Hani oruçlu insan suyu içse ne oldu? Orucu gitti. Bile bile içse, orucu gitti. Yemek yese, bitti orucu. Bu beş şeyi yaptığı zaman, bu günahları işlediği zaman; sanki orucu iftar etmiş gibi olur; sevabı kalmaz. Bunları bilmemiz lâzım! Bunu ilk günde kısaca anlattım. Ama, şimdi, uzun uzun, üzerinde durarak anlatalım:⁵

خَمْسٌ يُفْطِرْنَ الصَّائِمَ الْكَذِبُ وَالْغِيبَةُ وَالنَّمِيمَةُ
وَالْيَمِينُ الْكَاذِبَةُ وَالنَّظَرُ بِالشَّهْوَةِ
(الدَّيْلَمِيُّ عَنْ أَنَسٍ)

(Hamsün yufettırne's-sàim: El-kezibü, ve'l-gıybetü, ve'n-nemîmetü, ve'l-yemînü'l-kâzibeti, ve'n-nazaru bi's-şehveh.)

(Hamsün yufettırne's-sàim) Beş şey oruçluya orucunu bozdurtur, iftar etmiş gibi yaptırır.

⁵ İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.II, s.86, no:347; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.197, no:2979; İbn-i Ebî Hâtim, *İlel*, c.I, s.258, no:766; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.752, no:23813 ve s.795, no:23820; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XII, s.318, no:11993; RE. 279/7.

Oruçluyu iftar ettirtir.” Akşam değil, günün ortasında iftar ettirtir. Yâni orucunu bozdurmuş olur.

1. (*El-kezibü*) “*Kezb*, yalan.” Yalan söyledi mi, iftar etmiş gibi olur, yemiş içmiş gibi olur. Orucun sevabı gider.

2. (*Ve’l-gıybetü*) “*Gıybet*.” Yâni mecliste olmayan bir mü’min kardeşinin ayıplarını fâş etmek, söylemek, dedikodu yapmak.

3. (*Ve’n-nemîmeh*) Yâni, birisinin lafını alıp ötekisine götürmek, ikisinin arasının bozulmasına sebep olacak haberi ona ulaştırmak. Koğuculuk yapmak deniliyor eski Türkçe’de buna.

4. (*Ve’l-yemînü’l-kâzibeh*) “Bir de mahkemede, veyahut herhangi bir işin inandırıcı olması için, yalan yere yemin etmek.”

5. (*Ve’n-nazaru bi’s-şehveh*) “*Ve şehvetle bakmak*.” Yâni, bakmaması gereken bir cinse; erkeğe kadına, kadınsa erkeğe şehvetle bakması da orucu bozdurur. İftar etmiş gibi yapar oruçluyu.

Bu beş şey orucun sevabını, sıfıra indirir. Balona bir iğne battı mı, “Pıss...” diye söndüğü, tekerleğin patladığı, arabanın gitmediği gibi; işin tadı, tuzu, sevabı, eciri kalmaz. Oruç kıymetli ibadetti, Allah mükâfat verecekti. Bekle ki versin. Çünkü gitti, sevabı kalmadı, yanlış iş yaptı. Neymiş bunlar?

1. Yalan

Birincisi; yalan, orucun sevabını götürür. Doğru sözlü olacak müslüman. Her zaman doğru

olacak ta, oruç tutarken, orucu zedelenmesin diye yalan söylememeye dikkat edecek. Hilâf-ı hakikat, yalan yanlış, söz söylemeyecek. Dikkat ediyor muyuz buna? Oruç tutuyoruz ama, yalan söylememeye dikkat ediyor muyuz? Bilmiyorum. Ama, bundan sonra dikkat edeceğiz.

“—Ben oruçluyum yalan da söylemeyeyim. Yalan söyleyip te, orucumun sevabını uçurtmayayım, kaçtırmayayım. Akşama aç kalmış olmaktan başka elime bir kâr geçmeme durumuna düşmeyeyim, boşuna aç kalmış olmayayım” diye, diline sahip olacak, yalan söylemeyecek.

Hanım soruyor:

“—Neredeydin bugün?” Yalan kıvırttırıyor. Olmaz. Arkadaşı soruyor:

“—Sen bana şunu verecektin, bunu verecektin, hani ne oldu?”

Yalan söylüyor. Dairesinde yalan söylüyor. Olmaz, yalan söylemeyecek.

Peygamber Efendimiz diyor ki:⁶

سَلُّوا اللَّهَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ وَالْيَقِينَ فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ

(البَزَّاز عَنْ أَبِي بَكْرٍ)

(*Selü'llàhe'l-afve ve'l-àfiyete*) “Allah’tan af ve afiyet isteyiniz, (*ve'l-yakîn*) ve yakîn isteyiniz.

⁶ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.1, s.3, no:6; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.1, s.87, no:86; Bezzâr, *Müsned*: c.1, s.190, no: 34, Hz. Ebû Bekir RA’dan.

(*Fi'd-dünyâ ve'l-âhirete*) Dünya ve ahirette af ve afiyet taleb ediniz.”

Yakîn ne demek? Şeksiz şüphesiz, sağlam inanç... Allah'tan, sağlam inanç isteyin kendinize.

Bir de, doğruluk isteyin! Doğru söz. Dersiniz ki, falanca adam mert! Hiç yalan söylemez. Sözü senettir. Yapacağım dedi mi, yapar. Vereceğim dedi mi verir. Borç verdin, beş yüz dolar, senet almadın ama, olsun! O dürüsttür, borcu şu günde vereceğim dedi; “şıp” verir! Dürüsttür.

İşte bu dürüstlük, sözde dürüstlük; çok önemli... Onun için ne yapacak? Oruçlu olan insan, sözünün doğru olmasına, yalan olmamasına, yalan söylememeye çok dikkat edecek. Şaka bile olsa, yalanı terk edecek. Şakacıktan bile demeyecek.

Peygamber Efendimiz şaka yapmaz mıydı? Yaparmış mübarek, latife edermiş ama latifesi bile, şakası bile doğru olurmuş. Meselâ; yakınlarından birisi ihtiyar bir akrabası gelmiş evine ziyarete, hoşuma gidiyor. Peygamber Efendimiz ona demiş ki:

“—İhtiyarlar cennet'e girmeyecek.”

Cennete girmeyecek deyince, tabii ihtiyar üzülecek. Ama demiş ki:

“—Allah gençleştirecek.”

Öyle beli ağırırken, kamburken, topalken, gözü görmezken, eli ayağı titrerken gitmeyecek cennete... Gençleşecek, güzelleşecek, dinç olarak gidecek. Otuz küsur yaşındaki bir insan gibi olacak. Yani, ömrünün en sağlam,

en güzel olduğu zamanda olacak. Latifesinin arkasından hemen böyle söylemiş. Yani, ihtiyarlar gençleşerek cennete girecek. İhtiyar da sevinmiş o zaman.

Yine sevdiği yakınlarından bir tanesine:

“—Aaa... Senin gözünde kara var senin!” demiş.

Nasıl söylediyse, ifadesi tabii benim gibi midir, başka türlü müdür bilmiyorum. O da telaşlanınca, tebessüm etmiş;

“—Herkesin gözünde bir karası yok mudur? Gözün bir akı vardır, bir karası vardır.” demiş.

Şakayı bile yalan üzerine söylememek, yani, doğru konuşmak, daima doğru konuşmak. Bu, prensibimiz olacak. Ya doğru konuşacağız, ya da konuşmayacağız, susacağız. Cevap vermek zorunda değiliz, söylemeyebiliriz. Ama yalan söylemeyeceğiz. Oruçlu iken de, yalan söylememeye özellikle dikkat edeceğiz.

Çünkü orucun sevabı kaçıyor, kıymeti kalmıyor.

2. Gıybet

İkincisi, (ve'l-gıybetü) gıybet te orucun sevabını kaçırttırıyor. Gıybet nedir? Konuşulan yerde olmayan bir kimsenin ayıbını, kusurunu, oradaki insanlarla müzakere etmek, anlatmak. “—Haşan efendi şöyle bir kötü iş yaptı, böyle bir kötü iş yaptı” diye, toplantıda olmayan kimsenin kusurlarını söylüyor. Hakikaten olan kusurlarını söylüyor. İşte onun söylenmesine gıybet deniliyor. Gıybet niye deniliyor? Onun gıyabında, hoşuna gitmeyecek söz söylendiği için, ona

gıybet deniliyor. Bu da, yasak İslâm'da... Yani, bir kimsenin kusurunu söylemek yok İslâm'da. Kusurunu, örteceksin, kusurlarını o yokken söylemeyeceksin. Adamı çekiştirmeyeceksin, arkasından dedikodusunu yapmayacaksın. Bunu yaptığı zaman, onun da sevabı gidiyor. Birisi konuşuyorsa böyle, sen hem kendin konuşmayacaksın; hem de durduracaksın onu: “—Yapma, sus, konuşma, günaha giriyorsun!” diye mani olacaksın. Çünkü susturmazsa, o zaman o da günaha giriyor. Dinlediği için giriyor günaha... “Sus!” diyecek, konuşturmayacak. Onun için, bulunduğunuz toplantıda birbirinizin aleyhinde konuşmalar yapılırsa engel olun, mani olun, gıybeti yaptırtmayın! Kendiniz de yapmayın ki, orucun sevabı kaçmasın. Hatta Peygamber Efendimiz diyor ki:⁷

إِذَا وَقَعَ فِي الرَّجُلِ وَأَنْتَ فِي مَلَأٍ فَكُنْ

لِلرَّجُلِ نَاصِرًا وَلِلْقَوْمِ زَاجِرًا أَوْ قُمْ عَنْهُمْ

(ابن أبي الدنيا في ذم الغيبة عن أنس)

ME. 132 (*İzâ vukıa fi'r-racüli ve ente fî melein*) “Sen bir cemaat içinde bulunurken, bir kimse hakkında gıybet edildiğini görürsen, (*fekün li'r-racüli nâsıran*) o kimse için yardımcı ol! (*Ve li'l-kavmi zâciren*) Cemaatı da ondan men etmeye çalış! Gıybet edenlerin karşısına

⁷ İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Zemmü'l-Gıybeh*, c.I, s.112, no:103; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.586, no:8028; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.IV, s.141, no:2956.

çık, onları sustur! (*Ev kum anhum*) Eğer onları engelleyemiyorsan, oradan kalk git!”

Üç şey emrediyor: Birincisi, gıybeti yapılan insanı savunacaksın. İkincisi, gıybeti yapan insanları susturacaksın, yapmayın etmeyin diye. Üçüncüsü, kalkacaksın oradan; o toplantının hayrı, sevabı kalmadığı için orada durmayacaksın. Yani, siz gıybet ettiniz, toplantının canını çıkarttınız, berbat ettiniz diye; kalkacaksın gideceksin ki, senin olduğun yerde bir daha yapılsın.

Böyle bir jest yapsan bir yerde, “Böyle gıybet yapıldığı zaman, bu kalkıyor, yapmayalım!” denir; mani olmağa vesile olursun.

3. Nemîme

Üçüncüsü; (*ve’n-nemîmetü*) nemime... Türklerin bilmediği bir kelimedir. Türkçe’de buna koğuculuk diyorlar. Birisinin lafını ötekisine götürüp iletip, gammazlamak.

“—Bak! Falanca adam sana şöyle dedi, aleyhinde böyle konuştu, şöyle attı, böyle tuttu.” diye ona haber getirmek.

Buna *nemîme* deniliyor Arapça’da. Türkçe’de koğuculuk yapmak deniliyor. Yani, laf taşımak, birisinin aleyhindeki sözleri, getirip ona söylemek. Bu da yasak İslâm’da. Çünkü ara bozuluyor.

“—Vay! O, benim aleyhimde mi konuşmuş. Ben onu yakalarım, تنها bir yerde, gösteririm!” diye, o da artık kızıyor kendisinin aleyhinde konuşan kimseye.

Aralar bozulduğu için, lâf taşımak ta olmayacak.

Peygamber Efendimiz:

“—Bir insan seninle konuşurken, şöyle bir sağına, bir soluna bakıp ta, öyle söylediye lafı, yani kimse var mı yok mu diye, bu sır demektir.” diyor.

Onu, hiç kimseye açmayacaksın. Yani, senin duyduğun şeyi bir başkası artık senin ağzından alamayacak, kat’iyyen söylemeyeceksin. Söylersen, lafı taşırsan, orucun sevabı da gidiyor. Nemîme (koğuculuk) yapmış oluyorsun, orucun sevabı kalmıyor.

Yalan, gıybet, nemîme, orucun sevabını uçuruyor, kaçırıyor, akşama kadar senin aç kalmandan başka bir şey kalmıyor. Boş yere aç kalıyorsun, ibadet sevabı almıyorsun. Halbuki, Allah bigayri hisâb sevap verecekti. Deftere, divana sığmaz şekilde, nice büyük mükâfatlar verecekti. Sen onların hepsini, en sonunda kaçırmış oluyorsun.

4, Yalan Yere Yemin Etmek

Dördüncüsü; (ve’l-yemînü’l-kâzibetü) yalan yere yemin etmek de orucun sevabını kaçırır. Bu, bazen mahkemelerde olur. Yalancı şahitlik yapılıyor; yemin ediliyor vs. Haksız bir şeyin yapılmasına yemin eden, ona destek olmuş oluyor. Adaletin alt üst olmasına,

yerine gelmemesine sebep oluyor. Bu da çok büyük günah. Böyle yalan yere yemin eden insanlar iflah olmaz. Mutlaka bir gün o yalancı şahitliğin dünyada cezasını, belasını bulurlar.

Bir de, bizim alışkanlığımızdan dolayı yaptığımız

yeminler vardır:

“—Vallàhi şöyle oldu, billahi böyle oldu.”

Günlük konuşmamızın içinde çok alışmışızdır yemin etmeğe:

“—Vallàhi idare etmez!” diyor meselâ satıcı.

“—Şu ayakkabıyı altmış dolara versen olmaz mı?”

“—Vallahi idare etmez.”

Niye idare etmesin? Otuz beş dolara aldın, altmış dolara satıyorsun! Yirmi beş dolar kârın var. Niye idare etmesin? Eder. Etmez mi, eder ama, yemini basıyor.:

“—Vallàhi olmaz, billâhi olmaz!” diyor; alışmış.

Bu çeşit sözlere de sahip olacağız. Yani, boş yere yemin etmemeğe kendimizi alıştıracağız. Çünkü yemin çok ciddidir. Yemin ettiğin zaman ya sözünde duracaksın, yapman gerekiyorsa yapacaksın; ya da yapmadığın zaman on fakiri doyurma cezası var. Yani, yeminin keffâreti var! Kendin de fakirsen, paran pulun yoksa, üç gün oruç tutma cezası var. Yemin, ciddi bir şey. Onun için, yalan yere yemin de orucun sevabını götürür.

Bir kere, yemin etmemeğe alışacaksınız. Yani, günlük konuşmalarda yemini azaltmaya, boş yere yemin etmemeye, mühim olmayan şeylerde yemini kullanmamağa hele oruçlu iken, yalan yere yemin etmemeye alışacaksınız. “—Vallàhi onu görmedim!”

“—Görmüştün demin, niye görmedim diyorsun?”

“—Boş ver, idare et vaziyeti...”

“—Olmaz, orucun sevabı kaçır.” Yani, yalan yere yemin yok.

5. Harama Şehvetle Bakmak

Ve nihayet beşincisi; (*ve’n-nazaru bi-şehvetin*) şehvetle bakmak da orucun sevabını kaçıırır, götürür gider.

Şehvet ne demek? İnsanın, arzu duyarak, istek duyarak, arzu ile bakması. Bu ifade neyi ayırıyor? Kazara bakmaktan ayırıyor. Hani, insan yolda giderken yürüyor, kazara gözüne bir şey ilişıyor, bir defa baktı. Bunun bir zararı yok... İlk bakışın bir zararı yok. Çünkü normal. İnsanın bir gözü var, kör değil ki. Yürüyor, bir şeyi görecek. İkinci defa arzu ile baktın mı; yana yakıla, tutuşıa tutuşıa baktığın zaman, işte ona şehvetle bakmak deniliyor. Orucun sevabı gitti.

Gazetede ki resme baktın, sevabı gitti. Yoldaki geçene, filme, televizyona ve sâireye baktın, sevabı gitti işte! Kalmadı. Neden?

Oruç, Allah’ın helâl kıldığı şeyleri bile yapmama ibadeti idi. Bak, su helâl; ama gündüz içmiyorsun helâl olan şeyi. Ama harama bakmak, nâmahreme bakmak, oruçlu zamanda da, başka zamanda da zaten haram... Sen, suya bile yanaşmıyorsun, ama Allah’ın günah dediğı şeyi yapıyorsun. Hiç olmayacak bir şey. Yani, akla ve mantığa sığmıyor.

Peygamber Efendimiz’in zamanında, iki kadının macerası anlatılıyor, İhyâ-i Ulûm’da: İki kadın, çok fena hallere düşmüşler oruç esnasında da, Peygamber Efendimize haber göndermişler. Efendimiz de onların o hale neden düştüğünü anlatıyor ve diyor ki sonuçta:

“—Bu ikisi, Allah’ın helâl kıldığı şeylere karşı sabrettiler de, haram kıldığı şeye sabretmediler. Onun için başlarına bu hâl geldi.”

Ne yapmışlar? Karşılıklı oturmuşlar, gıybet etmişler. Onun için başlarına o haller gelmiş.

Bu bakımdan, aziz ve muhterem kardeşlerim; oruçlu iken bu beş şeyi, çok dikkatli bir şekilde takip edeceksiniz. İçmiyorsunuz, yemiyorsunuz, dikkat ediyorsunuz; boğazınıza bir şey kaçmasın diye. Beş şeye de dikkat edeceksiniz.

Bu beş şeyi bir daha hatırlayalım: Beş şey, orucun sevabını sıfıra indirir. Çok sevap kazanacaktı oruçlu, ama sıfıra iner.

Nedir bunlar?

Birincisi, yalan... Yalan söz orucun sevabını kaçıır.

İkincisi, gıybet... Yani, oturup karşılıklı birisini çekiştirmek, Üçüncüsü, nemime... Yani laf taşımak. Birisinin haberini, ötekisine götürmek, ara bozmak, koğuculuk yapmak. Dördüncüsü, yalan yere yemin etmek.

Beşincisi, şehvetle etrafına, nâmahreme bakınmak. Bunlar, orucun hayrını, sevabını, bereketini kaçıırlar.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Sahura kalkıyorsunuz, camiye geliyorsunuz, teravih namazı kılıyorsunuz. Güzel güzel, hevesli hevesli oruçlara niyet ediyorsunuz. Allah-u Teâlâ Hazretleri, bi-gayri hisâb ecirleri, sevapları sizlere ihsan eylesin... Orucunuzun hayrını görün!

Allah-u Tealâ Hazretleri, hem bu dünyada, hem ahirette mükâfatlandırırsın!

Akşama kadar oruç tutuyorum sanıp da, ondan sonra akşama eli boş olanlardan etmesin... İbadetlerimizi rızasına uygun ifâ etmeyi cümlemize nasib eylesin...

Bi-hürmeti esrârı sûreti'l-fâtihah!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

21. 03. 1991 - Coburg Melbourne / AVUSTRALYA

[Bütün GURBET SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü